

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. III. Acceptans gratuitam promissionem Matrimonii, non hoc ipso
repromittit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

neque sub veniali; sed ad solam poenam; & veluti dari potest votum poenale tantum v.g. fervandi castitatem sub poena jejunii, quod non obliget ad castitatem, neque sub mortali, neque sub veniali; sed ad solam poenam, solvendam, v. g. ad jejunium, si ille, qui vovit, fuerit fornicatus: quid ni simili ratione possit aliquis promittere gratitudinem futurum matrimonium, sub poena v. g. 100. florenorum, nolens se ullatenus obligare ad matrimonium contrahendum, neque sub mortali, neque sub veniali, sed tantum ad solvendum 100. florenos, casu quo non contraxerit matrimonium? Non video disparitatem. Eritque illa obligatio poenalis gravis aut levis, juxta gravitatem aut levitatem poenae, veluti si simpliciter & absolute res illa, v. g. jejunium, certa summa pecuniae &c. promissa fuisset.

82.
Quid sit poena hic.

Nota autem, poenam hic non sumi omnino proprie & in omni rigore, sic enim dicit ordinem ad propriam culpam; sed accipitur pro privatione boni convenientis, vel pro afflictione, quae fit per modum coactionis, ut lex aliqua, vel votum, vel promissio observetur, aut certe generalius, pro omni incommodo naturae, ex quacumque causa nascatur.

Reg. 23. de Reg. juris in 6.

Hinc Reg. juris 23. de Reg. juris in 6. *Sine culpa, nisi subste causa, non est aliquis puniendus.* Ubi Gloss. verb. *Sine culpa.* inquit: *Hic ponitur Regula, & ejus exceptio. In Regula ponitur casum 56. dist. Satis perversum. supra de Confess. Cognoscentes. ff. de Leg. Aqu. Si putator. In exceptione ponit casum in marito corruptae, qui a promotione sine culpa repellitur: tamen ex causa propter Sacramenti defectum, 34. dist. Si cujus. In Clerico leproso, qui sine culpa propter scandalum privatur Ecclesia: de Clerico aegrot. cap. Tua.*

Ergo consimiliter in casu nostro, etsi non fit propria culpa, tamen est causa sufficiens illius poenae seu incommodi naturae, scilicet non adimpletio promissionis poenalis, seu non observatio boni propositi; licet enim sit vera promissio conditionalis respectu poenae, tamen respectu matrimonii futuri solum est propositum, quod constat non inducere obligationem fidelitatis aut justitiae, sed ad summum perseverantiae seu constantiae in bono proposito, de qua hic non tractamus.

83.
Obiectio.

Sed dicit aliquis; ex promissione gratuita Matrimonii non oritur obligatio, nisi fuerit acceptata; atqui acceptatio promissionis est repromissio; ergo non datur gratuita promissio futuri Matrimonii, quae obliget; quod est directe contra Conclusionem. Hoc argumentum petit novam Conclusionem, & ideo erit pro solutione ejus

CONCLUSIO III.

Acceptans gratuitam promissionem Matrimonii, non hoc ipso repromittit.

Quod requiratur communiter acceptatio, ut promissio, etiam merè gratuita, irrevocabiliter obliget, Omnes passim admittunt; disputatur autem, quo jure, civili tantum, an etiam Canonico, utrum verò jure naturali.

84.
Quo jure requiratur acceptatio promissionis obliget.

De jure civili constat, inquit Lugo de Justitia & jure disp. 23. n. 35. ex leg. 10. ff. de Donat. sequentis tenoris: *Absenti, sive mitas, qui ferat, sive, quod ipse habeat, sive habere cum jubeas, donari recte potest. Sed si nescit rem, quae apud se est, sibi esse donatam, vel missam sibi, non acceperit, donat e rei dominus non sit, etiamsi per servum ejus, cui donabatur, missa fuerit, nisi ea mente servo ejus data fuerit, ut statim ejus fiat.* Ex qua lege habemus sufficere, acceptationem servi, si ea fuerit mens donantis.

Diversa jura civilia ex Lugone. Primum. L. 10. ff. de Donat.

Aliam legem citat ex Cod. eod. tit. estque 6. in ordine, & sic sonat: *Nec ambigi oportet, donationes etiam inter absentes (& maxime, si ex voluntate donantium, possessiones hi, quibus donatum est, nanciscantur) validas esse.* Sed hæc lex, meo judicio, nihil ad propositum.

85.
Secundum. L. 6. C. eod.

Tertium jus est, §. In iis Inst. de Empt. & Vendit. In iis autem (venditionibus) quae scripturae conscribuntur, non aliter perfectam esse venditionem constitutum, nisi & instrumenta emptionis fuerint conscripta, vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, a contrahentibus autem subscripta &c. Et verò putas, etiam non aliter perfectam esse gratuitam promissionem? Scio, quia non putas.

Tertium. Inst. de Empt. & Vend.

Quartum, lex: *Contractus.* Cod. de Fide instrum. in qua sic dicitur: *Contractus venditionum, vel permutacionum, vel donationum, quas intimari non est necessarium: dationis etiam arrarum, vel alterius cujuscumque causae, quas tamen in scriptis fieri placuit: transactionum etiam, quas in instrumento recipi convenit: non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in mundum recepta, subscriptionibusque partium confirmata, et si per tabellionem conscribantur, etiam ab ipso completa, & postremo a partibus absoluta sint, ut nulli liceat prius, quam hec ita praecesserint, ut a scheda conscripta (licet literas unius partis vel ambarum habeat) vel ab ipso mundo, quod necdum est impletum vel absolutum, aliquid jus sibi ex eodem contractu, vel transactione vindicare &c.*

86.
Quartum. L. 17. C. de Fide instrum.

Ubi tantum agitur de Contractu in scriptis, ut notat Gloss. ibi verb. *Contractus dicens* Hæc

Hæc lego dicitur, quando contractus debet perfici in scriptis &c. Ergo jure civili nulla promissio valet ante acceptationem, quomodo id rectè sequitur?

87. Quintum jus, lex 2. ff. de Contrah. empt. ibi: Sine pretio nulla venditio est. Non autem pretii numeratio, sed conventio perficit sine scriptis habitam emptionem. Ergo promissio gratuita ex jure civili non potest perfici sine conventionione, negatur Consequencia; nam alia est natura emptionis, alia promissionis gratuitæ: quippè emptio ibi à Glossa definitur: *Conventio nuda, quæ id agit, ut rei tradendæ dominium in accipientem transeat, dato certo pretio. Quid ergo mirum, si emptio non perficiatur absque conventioe partium?* At verò promissio non est aliud, quàm obligatio fidei, facta alteri de re quæpiam bona & possibilibi; ubi autem jus civile decernit, illam obligationem non esse validam, absque conventionione partium?

88. Nunquid leg. 2. de Obligat. & actionibus? *Consensu sunt obligationes in emptionibus, venditionibus, locationibus, conductionibus, societatibus, mandatis. Idè autem istis modis consensu dicimus obligationem contrahi: quia neque verborum, neque scripturæ ulla proprietas desideratur, sed sufficit eos, qui negotia gerunt, consentire. Sed & hoc jus, quod est sextum, non loquitur nisi de contractibus ex natura sua mutuis seu reciprocis, qualis contractus non est promissio gratuita.*

Septimum jus assignatur à Lugone, lex 1. ff. de Pollicitationibus, in qua, si quid ad propositum dicitur, est illud, quod habetur §. 1. *Non semper autem obligari eum, qui pollicitus est, sciendum est. Si quidem ob honorem promiserit decretum sibi, vel decernendum, vel ob aliam justam causam: tenebitur ex pollicitatione; sin verò sine causa promiserit, non erit obligatus, & ita multis Constitutionibus & veteribus, & novis continetur. Ubi non dicitur, si sine acceptatione promiserit, sed, si sine causa.*

89. Octavum jus ponitur, lex: *Multum interest. Cod. Si quis alteri vel sibi &c. Exscribo ultimam partem, quæ videri potest aliquid probare, quàmvis reverà nihil probet: Si verò ab initio negotium uxoris gerens, comparasti (res) nomine ipsius: empti actionem nec illi, nec tibi quæssisti: dum qua tibi non vis, nec illi potes. Non utique defectu acceptationis, sed quia procurator verba contractus debet concipere in propria persona, ut notat Gloss. ibi verb. Potes.*

Ultimum jus, quod adducit Lugo supra, est lex: *Si pater, ff. de Manumissis vindicta, ubi sic legitur: Si pater filio per-*

miserit servum manumittere, & interim decesserit intestato: deinde filius ignorans patrem suum mortuum, libertatem imposuerit, libertas servo favore libertatis contingit, cum non appareat mutata esse domini voluntas. Sin autem ignorante filio vetuisset pater per nuncium, & antequàm filius certior fieret, servum manumississet: liber non fit: nam ut filio manumittente servus ad libertatem perveniat, durare oportet patris voluntatem: nam si mutata fuerit: non erit verum, volente patre filium manumississe; quia utique voluntas patris, et si acceptata, expirat, juxta hanc legem, per revocationem, etiam filio ignorante. Ergo ut promissio gratuita obliget, requiritur acceptatio promissarii, qualis Consequencia?

Hæc latius volui deducere, ut sedulus Lector notet, quàm parùm aliquando probent leges, quas Aliqui (sequentes prædecessorum vestigia, absque propria fortè inspectione) magno numero afferunt, ad probandam aliquam veritatem. Igitur ex his legibus (primà exceptâ) quas non solum Lugo, sed & Sanchez, Lessius & Alii afferunt, ad probandam necessitatem acceptationis ex jure civili, ut promissio gratuita obliget, ego non satis clarè necessitatem video; fortè, quia non habeo oculos satis apertos ad videndum defectu Jurisprudentiæ, cujus non sum Professor.

Interim dicendum cum Ulpiano lib. 4. ad edictum (refertur l. 1. ff. de Pactis:) *Hujus edicti æquitas naturalis est, quid enim tam congruum fidei humane, quam ea, quæ inter eos placuerunt, servare? Pactum autem à pactione dicitur; inde etiam pacis nomen appellatum est. Est pactio duorum pluriumve in idem placitum consensus. Conventionis verbum generale est ad omnia pertinens, de quibus negotiis contrahendi transigendique causâ consentiunt, qui inter se agunt; nam sicuti convenire dicuntur, qui ex diversis locis in unum locum colliguntur & veniunt: ita & qui ex diversis animi motibus in unum consentiunt, id est, in unam sententiam decurrunt. Adè autem conventionis nomen generale est, ut eleganter dicat Pedius, nullum esse contractum, nullam obligationem, quæ non habeat in se conventionem, sive re, sive verbis fiat: nam & stipulatio, quæ verbis fit, nisi habeat consensum, nulla est. Sed conventionum pleræque in aliud nomen transeunt, veluti in emptionem, in locationem, in pignus, vel in stipulationem. Hactenus Ulpianus.*

Si nullus est contractus, & nulla obligatio, quæ non habeat in se conventionem; ergo nulla est promissio obligans, saltem jure civili, quæ non habeat in se conventionem: conventionem autem habere non potest,

90. An hæc jura probent intentum.

91. Resolutio Auctoris. L. 1. ff. de Pactis.

92. Requiritur acceptatio ut oriatur obligatio tam civilis quàm naturalis.

test, nisi saltem fuerit acceptata, vel ab ipso promissario, vel legitime ab alio nomine ipsius; ergo acceptatio requiritur, non solum ut oriatur obligatio civilis, sed etiam, ut notat Lugo supra cum Sanchez lib. 1. disp. 7. num. 18. naturalis, quia leges propter bonum publicum utramque obligationem videntur irritasse; arg. §. Si quis alii. Instit. de Inutil. Stipul. Si quis alii, quam ei, cuius juri subjectus sit, stipuletur, nihil agit. Et leg. 126. ff. de Verb. oblig. §. 2. ibi: Per liberam personam, quæ neque jure nostro subjecta est, nec bona fide nobis servit, obligationem nullam acquirere possumus, tamen si stipulata fuerit; quia contractus requirit consensum duorum, ut perfectus sit, leg. 1. ff. de Pactis; sed in hoc casu non occurrit consensus duorum; nam tantum verbotenus promitto presenti, cum executio & effectus promissionis sit in absentem, nec hujus, qui presens est, eam impleri interest; ergo ante acceptationem absentis nullam pariet obligationem, & revocari poterit.

Instit. de Inutil. Stipul. L. 126. ff. de Verb. oblig.

Confirmatur hac doctrina ex Sanchez.

93. Responso.

Panorm. Felinus.

Molina.

Confirmatur; quia quamvis assereremus, seclusa lege positiva obligare hanc promissionem; at jus civile in Reipublica commodum, ad lites religandas, decernere potuit; has promissiones nullam vim obligandi habere; id autem manifestè statutum videtur juribus citatis. Ita Sanchez supra cum Aliis, quos citat.

Sed responderi posset; ad lites religandas sufficere, quod hæc promissiones non habeant vim obligandi in foro externo, estò alioquin obligent in foro conscientie. Undè sic docent Panorm. cap. Qualiter, de Pactis. & Felin. cap. 1. de Pactis.

Hinc Molina de Just. tom. 2. disp. 263. num. 11. non tantum allegat religionem licitam, sed etiam ablationem scrupulorum, dicens: Jus civile in Reipublica commodum, atque ad tollendos scrupulos, & minuendas lites, statuere potuit, ut promissio, & donatio, antequam acceptaretur, nullam omnino vim haberet ad obligandum donantem, sed integrum omnino illi esset, promissionem ac donationem pro suo libito revocare; id autem aperte statuit juribus supra citatis, quare cum jure Canonico nihil comperiat sancitum in contrarium, juraque civilia in Ecclesiastico foro vim habeant, quando Canonico jure nihil in contrarium est definitum, ut patet cap. 1. de Novi operis nuntiatione; & aliis juribus, consequens est, ut de jure Canonico, neque dicendum sit concedi actionem, antequam acceptetur, sed donantem posse liberè illam revocare. Hæc ille.

94. Ostenditur jus Canonici.

Ut autem ostendat jure Canonico nihil in contrarium sancitum fuisse, respondet ad cap. Qualiter, de Pactis, cui inniitur

Panorm. ibi esse sermonem de promissione cum non acceptata (verba habes superius) quod, inquit, magis patet ex lib. 8. Epist. B. Greg. Epist. 38. undè caput illud fuit desumptum. Addo ego, etiam magis patere ex Tit. sub quo illud cap. ponitur, scilicet, de Pactis; pactum autem, ut patet ex supra dictis, importat consensum plurium.

Objicitur præterea pro sententia Panorm. quod ait Bonif. 8. cap. 17. de Præb. in 6. Si tibi absenti per tuum Episcopum conferatur beneficium, licet per collationem hujusmodi (donec eam ratam habueris) jus in ipso beneficio, ut tuum dici valeat, non acquiras: ipse tamen Episcopus, vel quicumque alius, de ipso beneficio (nisi consentire recus) in personam alterius ordinare nequit. Ergo jure Canonico valet & obligat donatio vel promissio ante acceptationem, ita ut donans seu promittens, non possit pro libito donationem aut promissionem revocare.

Responder Molina supra ex Covarruv. cap. Quamvis pactum. p. 2. §. 4. num. 25. Responso. beneficii collationem non esse donationem, sed executionem ejus, quod Episcopus ex suo munere tenetur facere, quæ idcirco juris Canonici dispositione statim vim habet, neque potest per Episcopum revocari.

Hanc responsonem explicat Lugo supra num. 37. ostendendo à priori differentiam inter donationem, & electionem; quia, inquit, quando aliquis donat rem suam, potest illam sibi retinere, & revocare voluntatem, quamdiu res illa non sit alterius, cum adhuc non impediatur à jure alterius. Qui verò confert beneficium absenti, non potest postea de illo beneficio disponere; quia licet ante acceptationem ille alius non sit beneficii dominus, ut docet Pontifex ibi; non est tamen beneficium illud liberum & vacans, de quo solo potest Episcopus disponere.

Ratio autem est; quia Episcopus non habet supremam & absolutam potestatem disponendi de beneficiis, sed dependentem à voluntate Pontificis, qui committit illi electionem personæ, cui personæ electæ Pontifex censetur dare beneficium, quare eo ipso, quod Episcopus eligit, fungitur jure suo, nec illud beneficium est liberum & vacans; sed censetur jam datum à Pontifice tali personæ absenti, dependenter ab ejus acceptatione; atque idè Episcopus non potest disponere amplius de eo beneficio, sicut non potest de beneficio, collato à Pontifice alicui absenti, etiam ante ejus acceptationem.

Habet enim se Episcopus sicut ille, cui testator committit electionem alicujus ex suis filiis vel fratribus, cui testator legatum, fidei-

95. Objicitur c. 17. de Præb. in 6.

96. Responso. Molina.

Quam explicat Lugo.

97. Quare Episcopus non potest disponere de beneficio à Pontifice collato absenti ante acceptationem.

fidei commissum, vel hereditatem relinquit, qui eo ipso quod electus est, censetur nominatus à testatore, ab ipsoque, & non ab eligente accipit hereditatem, vel fideicommissum, ut notavit Molina to. 1. de Just. tr. 2. disp. 257. §. *Electio de aliquibus*. Quare semel facta electione, etiam ante acceptationem, non possit revocari, quia jam censetur à testatore designatus, nisi testator liberam eligendi facultatem dedisset per totam vitam, ut si dixisset: *Cum morieris, eliges quem volueris, ut colligitur ex leg. Unum ex familia*, in principio & §. *Rogo*, ff. de Legatis 2.

Sic ergo facta electione per Episcopum, jam illud beneficium non est vacans, sed censetur electus ille à Pontifice, sine cuius electi repudiatione non potest Episcopus amplius de beneficio illo disponere. In donatione autem, vel promissione ante acceptationem res tua invenitur adhuc libera, atque ideo poteris de illa liberè adhuc disponere. Hucusque Card.

Cæterum rectè notat Molin. suprà tom. 2. tract. 2. disp. 263. num. 11. in fine: ut jus Canonicum in beneficiis collationibus meritò id statuit, ita ex rationabili aliqua causa potuisse contrarium statuere, nempe, ut quando Episcopus pro suo arbitrio beneficium conferbat, possit interim dum collatio non esset acceptata, illam revocare, & beneficium conferre illi, qui dignior & aptior apparet, nihil impediens, quòd beneficium non sit bonum Episcopi, sed Ecclesiæ, & quòd Episcopus in collationibus solum sit minister ac dispensator. Atque hæc factis de jure civili & Canonico.

Sequitur videndum, num etiam jure naturali sit necessaria acceptatio, ut ex promissione gratuita oriatur obligatio perfecta seu irrevocabilis per promittentem. Et communior quidem sententia affirmat, quam Aliqui probant ex leg. 38. ff. de Acquir. vel amitt. poss. in principio: *Qui absentis servo scribit, ut in libertate moveatur, non eam mentem habet, ut statim velit servi possessionem dimittere, sed magis destinationem suam in id tempus conferre, pro quo servus certior factus fuerit*. Ergo promissio & donatio gratuita videtur involvere tacitam conditionem: *Si acceptes*; adedque eà pendente potest revocari.

Respondet Eminen. suprà num. 38. hoc solum probat de facto, non tamen probat de possibili; immò ex illo textu potius à contrario sensu colligi possit, quòd si donans haberet animum obligandi se ante acceptationem, possit id facere, quod quidem in casu illius legis verum est: nam ibi manumittens servum, possit ante acceptationem velle relinquere possessionem & dominium servi, &

eo ipso maneret extra ejus dominium & liber, atque ideo non possit rursùm cum sibi iterùm vendicare, nam sine ullius acceptatione, potest aliquis, actu saltem externo, relinquere possessionem alicujus rei, habendo illam pro derelicta, & actu etiam externo eam abjiciendo; aliundè ergo petenda est ratio, cur donans vel promittens non possit ante acceptationem obligari. Hæc ille.

Quapropter aliam excogitavit rationem illius sententiæ. Et quæ illa? Quia, inquit, licet aliquis possit suâ solâ voluntate amittere dominium, vel possessionem rei suæ, non tamen potest solâ suâ voluntate facere, quòd res sua ad alium pertineat; ad hoc enim requiritur etiam consensus illius, ad quem pertinere debet. Alioquin posses me invito facere, quòd ego essem dominus omnium rerum tuarum; quod quidem videtur esse contra ipsum naturæ lumen, non enim possumus invito & nolentes aliquid acquirere.

Sed dicit aliquis; hoc est quod quaeritur, adedque probatum oportuit, non suppositum. Quæ autem probatio? Audi Lugonem suprà. Ratio, inquit, est; quia jus vel dominium fundari debet in connexionione speciali ipsius domini, vel habentis jus cum re illa, ratione cujus connexionionis præferendus sit aliis hominibus: hæc autem connexionio involvit unionem & conjunctionem ex parte utriusque extremi: quare non sufficit, quòd dominus velit rem suam mecum moraliter conjungere, si ego nolo me cum re illa conjungere; deficit enim connexionio ex parte unius extremi.

Addit rationem à posteriori; quia nemo potest voluntate solâ alterius, qui Superior non est, obligationem aliquam contrahere: ille autem, qui aliquid de novo acquirit, etiam si id per contractum non onerosum, sed gratuitum sit, semper contrahit eo ipso aliquam novam obligationem: nam si servus mihi v. g. donetur, contraho ad minus obligationem eum regendi, & debito modo gubernandi. Si verò animalia irrationalia mihi donentur, debeo illa ita gubernare, ut alienis rebus non noceant. Si denique res alienæ inanimatæ mihi donentur, debeo saltem rebus illis debito modo uti, nec illas sine causa prodigere, aut negligere, sed in usus honestos, & aliquando in usus pauperum convertere. Has autem obligationes, nemo qui Superior non sit, potest mihi sine facto meo de novo imponere. Hucusque Lugo.

Sed contra rationem à priori, ex hac solum videtur sequi, quòd positivè invitus, sive positivè nolens se conjungere cum re illa, nequeat acquirere ejus dominium, aut jus aliquod ad illud; quòd autem requiratur positiva connexionio, seu positiva voluntas se conjun-

100.
Probat
ratione, quia
nemo sine
proprio con-
sensu, potest
sibi domi-
nus.

101.
Probatio à
priori.

Probatio à
posteriori.

102.
Arguitur
contra rati-
onem à
priori.

gendi cum re illa, undè probatur? Cur non sufficiat, quòd dominus velit rem suam mecum moraliter conjungere, ut ego debeam præferri cæteris hominibus? Aut certè, quare id non sufficiat, ut dominus non possit donationem & promissionem absque meo consensu revocare? Difficiliter ostenditur, hunc modum se obligandi ex natura rei repugnare. Immo videtur jus acquiri posse invito, cum possit invito imponi officium, cui jura varia sunt annexa.

103. Obicitur contra rationem à posteriori.

Contra rationem à posteriori facit; quòd obligatio gratitudinis possit imponi nescienti, immò invito, si v. g. volentem seipsum occidere impediatis. Quamquam & in præsentis casu nullatenus imponatur obligatio sive gratitudinis, sive alia quæcumque invito; quia estò, quòd non requireretur acceptatio ex jure naturæ, ut promissio, & donatio obligent promittentem, & donantem, ne possint revocare promissionem, & donationem, immò ut promissarius & donatarius acquirant verum jus aut dominium; equidem certum est, quòd hi possint promissioni, & donationi renunciare, seu eam non acceptare; ac proinde nisi velint, nullatenus obligantur sive ex gratitudine, sive ex alia quacumque virtute; & ita plures inveniuntur, qui nolunt promissionem etiam gratuitam acceptare, præferentes libertatem, quam dicuntur vendere, qui beneficium accipiunt. Hæc ergo rationes Eminent. non convincunt.

104. Molina adhaeret oppositæ sententiæ, puta, quòd ex solo jure positivo oritur, promissionem antequam acceptetur, non parere obligationem naturalem; non verò ex natura ipsa promissionis, & pro ea citat Covarr. cap. Quamvis pactum, p. 2. §. 4. n. 16. in ult. verbis. Panorm. Felinus. Fortunius.

Prima probatio. L. 3. 4. & 7. ff. de pollicit.

Et idem Molina supra disp. 263. n. 12. adhaeret oppositæ sententiæ, puta, quòd ex solo jure positivo oritur, promissionem antequam acceptetur, non parere obligationem naturalem; non verò ex natura ipsa promissionis, & pro ea citat Covarr. cap. Quamvis pactum, p. 2. §. 4. n. 16. in ult. verbis. Panorm. Felinus & Fortunium.

Probat primò; quia de jure civili ex promissione, facta civitati aut Reipublicæ, conceditur actio, estò acceptata non fuerit. leg. Pactum. 3. ff. de Pollic. ibi: Si quis, quam ex pollicitatione tradiderat rem, municipibus vindicare velit, repellendus est à petitione; æquissimum est enim hujusmodi voluntates, in civitates collatas, penitentia non revocari. Leg. 4. eod. Propter incendium vel terræ motum, vel aliquam ruinam, quæ Reipublicæ contingit, si quis promiserit, tenetur. Item leg. 7. eod. Ob casum, quem civitas passa est; si quis promiserit, se quid facturum, nisi non inchoaverit, omnimodò tenetur.

Porro si ea promissio, spectatà solà ipsius naturæ, vim obligandi non haberet, sanè civile jus nunquam, supra suam naturam & vim, id illi tribueret. Neque enim est æquum, ut Reipublica meis bonis me spoliet, actibus merè gratuitis, à me prodeuntibus, vim supra ipsorum naturam tribuendo, ut in alios dominium, aut jus meorum bonorum transferat.

Neque fortè potest; maxime cum nulla in re proposita subit rationabilis causa, ut ad fiat. Ita Molina.

Respondet Sanchez supra disp. 6. n. 10. in solutione ad 2. id statutum fuisse jure civili in favorem illius causæ. Lessius autem de Just. & jure lib. 2. c. 18. dub. 6. n. 40. dicit, licet pollicitatio illa non habeat ex jure etiam civili vim obligandi, prohibitam; tamen fuisse ejus revocationem, etiam ante acceptationem.

105. Responsio Sanchez & Lessii.

Sed hæc responsiones difficiles apparent Lugoni supra n. 44. & facilius, inquit, dici possent inter venire acceptationem eorum, qui audiunt, & acceptare possunt propter facultatem illis à lege concessam, quæ omnes & singuli facti essent quasi procuratores Reipublicæ ad acceptandum.

Que videtur Lugoni difficultes.

Verum & hæc responsio mihi difficilis videtur; quia fieri potest, ut illi, qui audiunt, nolint acceptare. Ergo saltem tunc vel nulla oritur obligatio, vel oritur ex solo jure civili, absque ulla acceptatione, nisi dixeris, ipsos Legislatores per tales leges voluisse acceptare eas promissiones, loco promissariorum, quòd Molina supra n. 14. putat esse commentitium. Etenim, inquit, neque apud jura, neque apud ullum Doctorem, vel Theologum, vel Jurisperitum est ea de re ullum vestigium.

106. Responsio Lugonis.

Hinc Eminen. supra n. 45. aliam excogitavit responsionem, dicens: In illis legibus, si attentè legantur, nullum est fundamentum, ut de promissione non acceptata intelligantur, sed de promissione liberali nuda, ex qua jure civili ob defectum stipulationis actio non oriebatur, immò ex ipso contextu videtur ibi acceptationem non defuisse. Primò; quia in dicta leg. Pactum, dicitur: Pollicitatio esse solius offerentis promissio; qui autem offert, communiter præsentis offert, à quo, saltem tacente, videtur tacite acceptari. Secundo; quia incredibile est, in his casibus, in quibus non solum permissum fuerat, sed jam ceptum executioni mandari, & ædificium promissum extrui, adhuc nesciente, & nondum acceptante civitate, id totum factum fuisse. Tertio; quia in dicta leg. Pactum, res promissa jam municipibus tradita fuerat: si autem cum personæ publicæ essent, nomine Reipublicæ acceptant, atque ad eam à fortiori acceptatio. Hæc ille.

A quo si petas, quomodò ergo illa promissio in ista lege appelletur pollicitatio, quæ ibidem definitur: Offerentis solius promissum; ibi: Pactum est duorum consensus atque conventio. Pollicitatio vero offerentis solius promissum.

107.

Respondet Card. supra n. 46. Pactum supra pollicitationem addere, quòd præsupponat tractatum, & partium ultro citroque con-

Quid ad pactum supra pollic.

conventionem, ut colligitur ex leg. 1. §. 1. ff. de Pactis, ubi Ulpianus dicit, pactum celebrari, quando contrahendi gratia partes in unum conveniunt, & tamquam ex diversis animi motibus, in eandem sententiam decurrunt. Ad pollicitationem autem tractatus non est necessarius, vel conventio; sed sola offerentis promissio, sive inter absentes, sive inter presentes fiat; & ideo fortasse non pactum, sed pollicitatio dicta est; quia pactum ad pacem constituendam videtur ordinari, quare videtur supponere discordiam præcedentem, quæ per pactum ad concordiam reducitur: in pollicitatione autem nulla discordia præcedit, sed est mera liberalitas offerentis, qui aliquid de suo liberaliter promittit, quod præsertim etiam, & grato animo acceptanti, promitti potest. Hactenus Lugo, qui pro se citat alios Auctores Mendozam, Parladorium, Decium, Alciatum, Anton. Gomez, & Ant. Picardum.

Sed parti oppositæ favet Gloss. in dicta leg. Pactum. verb. Offerendis, dicens: Et sic non est ibi consensus, nisi unius partis: per quod differt à pacto, quod, ut statim audivimus: est duorum consensus. Idem innuit alia Glossa leg. 1. ff. de Pactis. verb. Duorum. ubi sic ait: Per hoc à pollicitatione differt, cum pollicitatio sit solius offerentis promissum: & ideo, non valet, nisi in casibus: ut infra à de Pollic. l. Pactum. Sed promissio ad pollicitationem, & ad nudum, & ad vestitum pactum se habet.

Et quamvis eadem Gloss. quæ est Accursii, ibidem verb. Pactum, existimet, quod à pacione, id est, à pacis actione dicatur pactum; nam, inquit, in pacto pacis & concordia est actus; & hoc subiicit, unde & c. Addit tamen: Vel dicitur pactum à percussione palmarum. Deinde alia Glossa ibidem reititit utramque derivationem, dicens: Nunc, nec enim pactum ab actu pacis, aut percussione palmarum, ut hic existimat Accursius, sed à verbo antiquo: Paco, quod est paciscor.

Igitur ad pactum non videtur requiri, quod præcedat aliqua discordia, nisi per eam intelligas, non consensum plurium in eandem rem; hic autem non consensus etiam præcedit quamlibet pollicitationem, ut patet, si ergo, ut Card. vult, pollicitatio includit acceptationem, liquet sanè esse verum pactum, ibi definitum: Duorum plurimumve in idem placitum consensus, id est, placitus consensus, q. d. spontaneus, ut notat Gloss. ibi. verb. Placitum. Quis autem non videt, fieri posse, ut aliqui duo spontaneè consentiant in eandem rem, etsi nulla præcesserit discordia, alia quam non consensus? Ergo nulla distinctio, si vera est sententia Lugonis inter Pactum nudum, & Pollicitationem nudam. Clara autem distinctio inter pactum & pollicitationem, si hæc excludat acceptationem, illud autem includat.

Sed pergamus ad alium casum, in quo promissio videtur obligare ante acceptationem; est autem, quando aliquid promittitur, vel donatur infanti; arg. l. Subemus. 5. Cod. de Emancip. libe. ubi licet definiatur; adultos emancipari non posse absque proprio consensu, excipiuntur tamen infantes, ibi: Nisi infantes sint, qui & sine consensu; etiam hoc modo sui juris efficiuntur.

Respondet Vasq. de Matr. disp. 4. c. 4. n. 4. 8. disparitatem esse inter emancipationem filiorum & promissionem: nam, inquit, cum patria potestas concessa sit in filios infantes & adultos, non jure naturæ, sed jure positivo, eodem etiam jure sine consensu filiorum, immò & parentum potuit ea tolli patribus; ac proinde concedi, ut patres liberè eam relinquere possent sine consensu filiorum. Quamvis enim ex hac renuntiatione patriæ potestatis aliquid emolumentum filiis acquiratur, tamen id solum facit pater ex consequenti, renuntians privilegio in filium sibi à jure concessio, non autem de suo aliquid donando. Patria enim potestas non parvæ commoditatis est patribus: siquidem ratione illius in bonis filiorum adventitius habent usum fructum, & alia etiam; ea tamen omnia ex sola juris positivi civilis concessione. At per promissionem, quæ quis promittit infanti aliquid, non renuntiat privilegio, sibi à jure concessio, sed de suo dare aliquid promittit, ad quod ex promissione infanti jus aliquid ex fidelitate promittentis, & ex justitia adquirendum est: hujusmodi autem jus nemini adquiri potest sine consensu ejus. Hucusque Vasquez.

Placet hæc sententia Lugoni supra n. 4. 8. pro cuius majori explicatione advertit, ad valorem talis emancipationis, non tunc fuisse necessariam legis concessionem, quam non prohibitionem: nam seclusa positiva prohibitionem legis, pater sine filii acceptatione posset patriam potestatem ab se abdicare, sicut potest absque servi acceptatione, ex domini voluntate ipse manumitti. Unusquisque enim potest absque alterius consensu dimittere jura, quæ habet: lex tamen positiva prohibuit, ne pater filium non consentientem emanciparet, exceptis infantibus, quorum consensus exquiri non poterat; quare hæc non fuit dispensatio in defectu acceptationis, sed non prohibere id, quod jure suo facere poterat. Hæc ille.

Breviter: Aliud est à se dimittere patriam potestatem, quod fit per emancipationem, aliud aliquid positive alteri donare; nam per illam dimissionem infans proprie nihil acquirit, sicut nec servus per manumissionem; sed servo competit libertas, quæ competeret de jure naturæ, nisi dominus haberet jus. Et consimiliter infanti acquiritur libertas, quæ

110. Alius casus, in quo videtur promissio obligare ante acceptationem.

Disparitas inter emancipationem filiorum, & promissionem, ex Vasquez.

III. Explicatur à Lugone.

Aliud est dimittere patriam potestatem, aliud aliquid positive alteri donare.

108. Item ex quadam Glossa.

109. Item ex quadam Glossa.

109. Item ex quadam Glossa.

109. Item ex quadam Glossa.

de jure naturæ ei competere, nisi jus positivum aliud disposuisset; unde potius est negatio debiti, quam jus aliquod de novo acquisitum. Igitur emancipatio infantis absque proprio consensu, cujus incapax est, nullatenus vincit, quod promissio obliget, ante omnem acceptationem, quando aliquid promittitur vel donatur infanti.

112.
An promissio jurata obliget ante acceptationem.
Cap. 8. de Jurejur.

Sed quid si promissio, facta adultò vel infanti, juramento confirmetur, nunquid tunc saltem obligabit ante acceptationem adulti vel infantis, per se vel per alium? Nonne scriptum est cap. Si vero, 8. de Jurejurando: *Non est cuius quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis eternæ?* Nonne juramentum obligat vi præcepti negativi: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum?* Ac proinde semper videtur obligare, quando materia est capax, id est, quando actus non est peccatum.

Et hinc obligat juramentum de solvendis usuris (quàmvis alioquin, ut Multi putant, simplex promissio jure naturæ sit invalida) arg. cap. 6. de jurejurando, quod sic incipit: *Debitores ad solvendas usuras, in quibus se obligaverunt, cogi non debent. Si vero de ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt Domino reddere juramentum.* Ubi Gloss. verb. *Cogi non debent*, rationem subjungit, dicens: *Quia nulla fuit obligatio de jure divino sive Canonico: tamen juramentum, super hoc factum, est servandum, & sic patet, quod licet non teneat principale, tenet tamen accessorium, contra illud supra de foro competentis: Si diligenti. & C. de Leg. Non dubium.*

113.
Sententiam affirmantem vocat Sanchez probabilem, quamvis ipse adhaerent opposita.

Propterea sententia, affirmans tali casu obligare promissionem ante acceptationem promissarii vocatur à Sanchez supra dif. 7. n. 23. satis probabilis, citatis pro ea multis Auctoribus. Ipse nihilominus n. 24. cum aliis, quos adducit, adhæret sententiæ oppositæ; cum hac tamen limitatione, nisi juramentum fieret ipsi Deo, propter ejus honorem, de promissione aliqua pia implenda, tunc enim haberet rationem voti, & sic revocari non posset. Ita Sanchez.

Nec mirum, eùm jam tale juramentum acceptatum sit à Deo, qui semper præsens est & scrutatur renes ac corda hominum; adedque promissionem sibi factam, hoc ipso quo fit, acceptat vel rejicit; acceptat, si res promissa est materia apta voti, id est, res bona, melior ejus opposita, physicè & moraliter possibilis; rejicit autem promissionem aliquo horum deficiente. Nemo itaque dubitare potest de veritate hujus limitationis.

114.
Hujus probationes.
Prima.
L. fin. C. de non num. pecun.

Sed quod fundamentum principalis sententiæ? Quia, inquit Sanchez supra, juramentum sortitur naturam primordiale, & conditionem actus, super quo interponitur; l. fi. Cod. de Non numer. pecun. ibi: *Quæ*

enim differentia est in hujusmodi exceptione, sive L. fin. ff. Jusjurandum positum est, sive non, tam in servatis cautionibus, quam in aliis instrumentis, quæ talem exceptionem recipiunt? Leg. fin. ff. Qui fatid. cog. quæ sic sonat: *Qui jurato promissit iudicio fisci, non videtur pejerasse, si ex concessa causa hoc deseruerit.* Sed donatio facta absenti, habet ex sua natura primordiali tacitam conditionem, si acceptetur, nec aliter est visus donans velle se obligare, ergo pactum & juramentum non revocandi eam, habet tacitam conditionem, si acceptetur; ac proinde ante acceptationem absentis poterit revocari.

Item; quia per juramentum vel pactum nemo obligatur, nisi consentiat ille, cui fit, ut docent Archidiaconus c. *Quamquam*, 2. 2. q. 5. in fine. Anton. & Panorm. cap. *Sicut*, 3. de Jurejurando. Jafon. l. *Non erit*, §. fin. n. 1. & 10. ff. de Jurejurando.

Tandem; quia licet Deus adducatur in testem talis promissionis, ac cum sit homini facta, & non ipsi Deo per modum voti, Deus minimè acceptat, donec homo ipse, cui jurans obligatur, acceptet; ergo ante ejus acceptationem nihil ita firmum actum est, quin revocari possit. Hactenus Sanchez.

Confirmari potest hæc sententia ex Lug. supra n. 49. quia omnis promissio, etiam jurata, quæ homini fit, obligat dependenter à voluntate hominis, cui fit, qui si obligationem remittat, promissio amplius non obligat, ut Omnes fatentur. Sed quamdiu promissio non est acceptata, perinde est, ac si promissarius remississet; ante acceptationem enim nullum jus adhuc acquisivit, quod remittat, cum sine nostro consensu non possit nobis jus ex promissione propriè acquiri; ergo promittens perinde liber adhuc erit, ac si ei remissa fuisset obligatio; perinde enim promissarius jus ullum non habet, ac si positivè se omni jure spoliasset; ergo non magis tenetur ei promittens, quàm si remississet. Hæc ille.

Amplius confirmatur; quia juramentum non additur, ut promissio aliter accipiatur, quàm per se accipi solet; sed ut eo modo intellecta, quo intelligi solet, non possit revocari; v. g. jurasti sponsalia alicui puellæ, intelligitur, nisi fornicata fuerit, si sponsalia acceptata fuerint, si puella obligationem non condonaverit &c. Nisi tamen alia fuerit mens jurantis, ut si possit & intendat tacitam illam conditionem excludere, vel nisi ideo juramentum petatur, ne promissio, quæ alias posset irritari, irritetur; ut quando promissioni metu extortæ additur juramentum; arg. cap. *Si vero*, supra allegato, ubi jus loquitur de juramento, gravissimo metu extorto, & tamen decernit servandum esse, si absque interitu salutis eternæ possit servari.

Item

C. 15. de jurejur.

Irem cap. 15. eod. Verum in ea questione, que quinto loco ponitur, an à Sacramenti vinculo absolvantur, qui illud inveniunt pro vita & rebus servandis fecerunt: nihil aliud arbitramur quam quod antecessores nostri Romani Pontifices arbitrati fuisse noscuntur, qui tales à juramenti nexibus absolventur. Ubi Gloss. verb. Absolverunt, inquit: Quidam exposuerunt de facto, quia ipso jure non tenebantur, si iusto metu juraverunt. Nos verò proprie intelligimus, ut dictum est supra eod. Si verò. Et supra, Quod metus causa. c. Abbas.

117. Aliud est juramentum per se factum, aliud confirmans contractum.

Pro quo ulterius notandum; aliud esse juramentum per se factum, quod quidem facit, ut promissio invalida debeat adimpleri, non tamen ex vi promissionis, id est, ex iustitia aut fidelitate; sed solum ex vi juramenti, id est, obligatione Religionis; aliud autem juramentum confirmans aliquem contractum, quando v. g. additur alicui contractui, qui jure naturæ validus est, sive qui parit obligationem naturalem; equidem jure civili non tribuit actionem, ita tamen, ut etiam jus ei non resistat, seu non prohibeat eum confirmari juramento; talis est contractus puberum, qui confirmatus juramento, non potest amplius irritari à tutoribus, l. 1. Cod. Si advers. vend sequentis tenoris: Si minor annis 25. emptori predii cavisti, nullam de cetero te esse controversiam facturum, idque etiam jurejurando corporaliter præstito confirmasti, neque perfidie, neque perjurii me auctorem tibi futurum sperare debuisse. Accedat Constitutio nova Frederici eod. Sacramenta puberum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis, inviolabiliter custodiantur.

L. 7. C. Si advers. vend.

118. Ex hoc juramento oritur obligatio.

Tunc autem oritur duplex obligatio, una fidelitatis aut Justitiæ, altera Religionis. Patet ex l. 1. Et ratio est; quia ille contractus tantum est rescindibilis, quatenus lex dat actionem contrahenti, ad illius rescissionem petendam; quando ergo lex negat talem actionem, prout negat adhibito juramento, manet omnino firmus & irrevocabilis; & per consequens ex eo oritur eadem obligatio fidelitatis & Justitiæ, quæ oriretur, si jus non dedisset talem actionem.

Cap. 8. de jurejur.

Præterea; cap. Cum contingat, 28. de Jurejurando, juramentum præstitum super actu à lege infirmato, puta alienatione fundi dotalis, dicitur necessarîo observandum, si non vi, nec dolo fuit præstitum, ibi Nos autem Fraternitati tuæ taliter respondemus, quod nisi mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secundum legitimas sanctiones; ne tali tamen prætextu viam contingat perjurii aperiri, mulieres ipse servare debent hujusmodi juramenta, sine vi & dolo sponte præstita, cum in alterius præjudicium non redundent, nec observata vergant in dispendium salutis æternæ.

Cap. 2. de Pactis in 6.

Eodem modo loquitur cap. 2. de Pactis in

6. Quamvis pactum patri factum à filia, dum nuptui tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis; si tamen juramento, non vi, nec dolo præstito, firmatum fuerit, ab eadem omnino servari debet: cum non vergat in æternæ salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum. Igitur in his casibus (ut Multi docent, quamvis Aliqui contrarium asserant) non tantum inducitur obligatio Religionis, sed etiam Justitiæ.

Secus sentiendum de juramento, metu extorto, de quo longè aliter loquuntur jura supra allegata, dum dicunt, servandum fore propter reverentiam Sacramenti (quæ obligatio est ex sola Religione) sic tamen ut Ecclesia soleat à tali juramento absolvere; cap. Si verò. de Jurejurando ibi: Verum aliquando in Romana Ecclesia à pluribus Prædecessoribus nostris factum esse recolitur, quod Clerici, qui coacti ministerium Ecclesie abjuraverunt, de juramento absolutionis beneficium meruerunt: & ad coercendam iniquitatem eorum, qui Ecclesiasticos viros ad præstandum illud compulerant, permissi sunt in eadem Ecclesia ministrare. Idem dicitur c. 15. eod. ut patet ex verbis sup. relatis.

Et hinc usurarius, de quo in cap. Debitoribus eod. supra relato, compellitur ad usuras restituendas, ibi: Et cum usuræ fuerint, creditores ad eas restituendas sunt Ecclesiasticæ severitate (si necesse fuerit) compellendi. Consimiliter cap. 2. de lis quæ vi metûque &c. & cap. 4. eodem, decernitur, eum qui per metum gravem beneficio suo renuntiavit cum juramento, posse illud repetere, Non obstante (ut dicitur cap. 4. in fine) juramento prædicto, quo non ad non repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur. Ergo in istis casibus non erat obligatio aliqua justitiæ (alioquin non potuisset repetere suum beneficium) quæ indubie fuisset, si absque metu juramentum præstitisset; sed dumtaxat Religionis, quæ impleta fuit per solam resignationem: uti juramentum solvendi usuras per solam solutionem. Hæc ergo sunt juramenta per se stantia.

Sed nunquid etiam tale est juramentum promissionis nondum acceptatæ? Sanè si promissio nondum acceptata nullam omnino parit obligationem, nec potest parere, ut volunt Sanchez, Lugo & Alii, quos ipsi sequuntur, libenter cum ipsis agnosco, nullam obligationem oriri ex hujusmodi juramento, nisi factum fuerit per modum voti, ut supra explicatum est.

Et tunc ad jura, in oppositum allegata; Sanchez, Respondeo cum Sanchez supra n. 26. juramentum, quod non est contra bonos mores, esse servandum, nisi habeat tacitam conditionem, quæ nondum impleta est, ut qui juravit aliquam se ducturum, reus non est perjurii, si ipsam postea fornicantem minime

119.

Ex juramento metu extorto tantum oritur una obligatio.

Cap. 8. de jurejur.

C. 2. & 4. de lis quæ vi &c.

120.

An juramentum promissionis nondum acceptatæ sit per se firmum.

Cap. 25. de Jurejur.

mè ducat; quia juramentum illud tacitam habebat conditionem, si res in eodem statu permanerint, quæ conditio defecit, & ita non obligat juramentum, ut habetur cap. Quædamodum, 25. de Jurejurando ibi: Ita si quis juraverit se ducturum aliquam in uxorem, non potest ei fornicationem opponere precedentem, sed subsequentem, ut illum non ducat in conjugem: quia in illo juramento, talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit. Alioquin si post hujusmodi juramentum publica meretrix steter, teneatur eam ducere in uxorem, quod est proorsus absurdum. Sic ergo juramentum donandi absentis, & non revocandi donationem, tacitam habet conditionem, si pactum id juramento stabilitum acceptetur. Ita Sanchez.

121. Quando juramentum promissivum obliget ex Lugone.

Vel, ut loquitur Lugo supra n. 50. Si is, cui promissum est, urgeat, aut velit observari: quamdiu autem nemini promissum est, quia nemo acceptavit promissionem, non est obligatio: in ejusmodi enim juramento promissorio Deus adhibetur ut testis voluntatis presentis (ad quod sufficit habere tunc voluntatem implendi, quando juratur) atque etiam quasi fidejussor in futurum, & ideò ob Dei reverentiam debet promissum impleri: fidejussor autem semper connotat voluntatem creditoris exigentis debitum: ergo hæc obligatio non est nisi promissario volente & acceptante; ante acceptationem enim nondum datus est fidejussor, sed oblatus, quæ oblatio ante acceptationem revocari potest ab offerente, ut patet. Hæc ille.

Et n. 51. respondet ad juramentum de solvendis usuris, quod obligat, ut supra vidimus ex jure; Respondet, inquam, licet usurarius non acquirat jus strictum justitiæ ad usuras, sub juramento promissas, acquirit tamen jus aliquod improprium ex fidelitate, quatenus habet facultatem remittendi fidem, sub juramento datam, vel eam retinendi: hoc autem jus, quodcumque illud sit, non acquirit, donec promissio jurata ei intimeretur, & velit fidem retinere integram, seu eam non remittere, quare ante poterit à promittente revocari. Ita Card.

Quod jus acquirat usurarius ad usuras promissas.

Ubi nota, quòd dicat; *Jus aliquod improprium ex fidelitate*: quia cum promissio simplex usurarum, utpote contra bonos mores civiles, quoniam tribuit occasionem exigendi usuras, per se sit irrita, nullum propriè dictum jus fidelitatis ex ea acquiritur usurario; & per consequens neque juramentum illud tribuit, sed tantum causat obligationem Religionis, dependentem à voluntate usurarii, qui fidem talem qualem sub juramento datam acceptavit.

122. Acceptatio promissionis

Et hæc quidem dicta sint juxta sententiam, quæ negat oriri obligationem etiam naturalem ex promissione ante acceptationem; non

quòd acceptatio sit causa, saltem principalis obligationis, quæ est sola voluntas promittentis; sed quia est vel causa minus principalis, vel saltem conditio aliqua, sine qua voluntas promittentis non potest promittentem firmiter obligare; sicut tota vis combustiva ignis est ab igne, estd ipsa combustio pendeat ab applicatione ignis, tamquam conditione sine qua non.

Porro in opposita sententia Molinæ & Aliorum, qui existimant oriri obligationem naturalem ex promissione non acceptata, idq; irrevocabilem; consequenter dicendum est, & ab illis Auctoribus dicitur, juramentum appositum omnino fore servandum; nam juramentum fortitur naturam primordiale, & conditionem actûs, super quo interponitur, ut supra dictum est ex Sanchez: sed secundum hos Auctores, quos vide apud Sanchez supra n. 23. donatio facta absentis habet ex sui natura primordiali obligationem antequam acceptetur; ergo &c.

Et hinc Card. Lugo, quia putat, aliquando promittentem non posse impedire obligationem fidelitatis (secus justitiæ) ante acceptationem, consequenter num. 52. docet, non posse in eodem casu impedire obligationem juramenti. Quæris quis sit ille casus? Eum proponit Emin. n. 41. hisce verbis.

Si epistolâ promissisti Petro equum, & antequam epist. ad eum perveniat, revoces, liberas te ab obligatione justitiæ, quia adhuc invenis equum sine connexionione ulla cum Petro, & Petrum sine ullo jure ad equum, quare repetis & resumis tuam libertatem sine ullius injuria, cum nullum sit jus in aliquo adversus te. Si tamen non potes impedire, ne litteræ tuæ perveniant ad Petrum ante notitiam tuæ revocationis, non potes impedire fidelitatis obligationem: hæc enim tota fundatur in obligatione conformandi facta dictis: non potes autem impedire, ne Petrus audiat à te, quod ei per epistolam dixisti; ergo non potes impedire, quòd verè dictum sit Petro, à te dandum ei esse equum, & per consequens, si eum non dederis, decepisti eum, non potendo postea, quod ei dixisti.

123. Casus, in quo ante acceptationem obligat juramentum ex Lugone.

Sicut enim veracitas obligat ad conformanda verba menti, ita fidelitas obligat ad conformanda facta dictis: si autem epistolâ misisti aliquid falsum asseruisti Petro, & juramento confirmasti, verè perjurus es perjurio completo, licet assertum retractaveris secundâ epistolâ scriptâ, antequam prima ad Petrum perveniat, quæ tamen secunda epistola non possit ad Petrum pervenire, nisi post primam jam acceptam. Nam reverà jam illi aliquid falsum cum juramento dixisti, & non impedis, quòd Petrus id à te accipiat & audiat.

124. Probatio à simili.

Similiter ergo per revocationem promissionis

tionis non impedis, quod Petrus à te per epistolam audiatur promissionem equi; ergo fidelitas obligat ad conformandum factum huic dicto tuo, quod jam verè dictum & auditum fuit. Hæc tamen obligatio non est gravis, nisi afferat aliquod grave nocuum, & cessat remittente promissario, quia non obligat, nisi in ejus utilitatem, & juxta ejus voluntatem. Hucusque Lugo.

Sed contrà, dicit aliquis: non dicitur frangere fidem, qui non dedit fidem. Et quàmvis per epistolam promissio facta sit in casu Lugonis, & promissarius accipiens epistolam nesciat revocationem, & per consequens decipiatur, putans reverà fidem datam, id provenit ex ipsius imprudentia; nam scire debet, revocationem posse fieri, adeoque nisi constet revocationem non esse factam, nequit sibi firmiter & prudenter persuadere, fidem esse datam, adeoque tali casu non conformans facta sua dictis per epistolam, nequiquam cenferi debet infidelis, ubi constiterit de revocatione prius facta.

Ad argumentum à simili, Respondetur primò, negando Antecedens: quia talis verè per primam epistolam non loquitur, cum jam quando legitur epistola, desit intentio loquendi & jurandi; putatur tamen perjurus, quàmvis non constet de revocatione. Respondetur secundò, negando Consequentiam. Disparitas datur: quod in promissione semper subintelligatur, idque ex natura rei, ut vult Lugo, nisi ante acceptationem revocavero, secus in locutione; cum locutio eo ipso quod est, debeat habere veritatem vel falsitatem, neque dependeat à revocatione, quod sit vera vel falsa. Quamquam autem, quando quis per epistolam loquitur, non sit facta locutio, donec alter epistolam legerit, tamen illa locutio sequitur regulas locutionis vocalis; non quod debeat esse vera, quando aliquis scribit, sed quod debeat esse vera, quando alter litteras lecturus est, sive revocaverit, sive non, dummodò de revocatione tunc non constet legenti. Prior solutio videtur melior.

His ita ventilatis de necessitate acceptationis, ut promissio simplex firmiter & irrevocabiler obliget promittentem, restat probanda Conclusio, probandum, inquam, est, acceptantem gratuitam promissionem Matrimonii, non hoc ipso Matrimonium repromittere. Probatur autem ex Sanchio supra disp. 5. num. 5. ubi docet hanc sententiam; quia in dubio obligatio inducenda non est, cum sit contra possessionem voluntatis, suam libertatem possidentis; sed acceptans illam promissionem, potest acceptare in quantum est in sui favorem, nempe ut solum promittens ipsi obligetur; ergo si aliud

obligationis mutue signum non interfit, minime dicendum est, ex illa acceptatione repromittere & obligari.

Et confirmatur; quia tacens censetur consentire in quantum est in sui favorem, non tamen in sui præjudicium: Reg. 43. Qui tacet consentire videtur. de Reg. juris in 6. quæ in hoc casu verificatur, ut Plures docent, quos ibi citat Sanchez. Ergo similiter acceptans promissionem, censetur solum acceptare, in quantum est in sui favorem, ut alter maneat sibi obligatus, non autem in sui præjudicium, ut ipse obligetur: taciturnitas enim est quædam tacita acceptatio.

Respondet Pontius ad hanc confirmationem: Quàmvis ea Regula solum habet locum in his, quæ sunt in favorem tacentis, non sequeretur, acceptationem sponsonis futuri Matrimonii, factam esse tantum in favorem tacentis, & eà taciturnitate acceptantis, abique eo, quod ipse maneat obligatus, cum nullo modo ita possit acceptari promissio, sed ea acceptatio necessario & essentialiter includat repromissionem. Hæc ille lib. 12. de Spons. c. 4. n. 11.

Sed hoc est quod quaeritur, & probatum oportuit. Probat ergo n. 10. dicens: Ratio manifesta est; quia cum promissio Matrimonii non sit, nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit; eo ipso quod aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cum non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de Matrimonio futuro. Exemplum est manifestum in eo, qui acceptat promissionem venditionis; eo enim ipso vult in futurum emere, cum venditio sine emptione esse non possit, neque promissio venditionis sine ulla repromissione emptionis. Ita Pontius.

Verum hæc ratio tam manifesta est, & hoc exemplum tam manifestum, quàm elegans fuit ratio Vasquezii, supra Conclus. 2. in principio adducta, ad probandum, non posse dari promissionem liberalem Matrimonii, & eandem patitur refutationem: falsum quippe est, non posse aliter promissionem hanc fieri, quàm sub conditione repromissionis, ut ibi latius ostendimus. Interim lubens admitto, ordinariè non fieri promissionem Matrimonii, nisi sub tali conditione, quia aliàs sponsalia non essent; ac proinde qui acceptando vult contrahere sponsalia, quod tunc maximè fit, quando antecederet actum fuit inter partes de sponsalibus contrahendis, eo ipso censetur repromittere. Aliud est, quando, nullo tractatu præcedente, aliquis simpliciter promittit alteri Matrimonium, quod solum Sanchez intendit.

Sed dicit aliquis: sicut Matrimonium claudicare nequit, sed ex utraque parte, aut ex neutra debet esse validum, ita & sponsa-

Confirmatur.

Reg. 43. de Reg. juris in 6.

128. Responsio Pontii ad confirmationem.

129. Rejicitur.

130. Objeçio.

D

fa

125. Contrà arguitur.

126. Resp. ad finem.

127. Probatur acceptantem gratis non promissionem Matrimonii, non hoc ipso repromittere, ex Sanchio.

falia similiter; sed dicente altero per verba de presenti: *Accipio te in meam*, si mulier respondeat: *Placet*, est Matrimonium; ergo dicente altero per verba de futuro: *Accipiam te in meam*, si mulier respondeat: *Placet*, erunt vera sponsalia, & censetur illa repromissio. Et confirmatur; quia acceptans videtur virtualiter repromittere; censetur enim velle utrumque parem obligationem contrahi, prout in Matrimonio contingit.

Resp. Sanchez.

Respondet Sanchez supra num. 6. disparem esse rationem; nam Matrimonium nullo modo claudicare potest, nec alia ratione acceptari, quam ut Matrimonium: sponsalia tamen, quamvis ut sponsalia claudicare nequeant, at quatenus continent promissionem, possunt claudicare, & potest esse promissio unius, absque alterius promissione, quare possunt acceptari in quantum promissio obligans solum promittentem. Ad confirmationem nego id ceteri, sed acceptat in quantum est in sui favorem. Hæc ille. Et patet manifestè in aliis promissionibus. Undè acceptans non dicit, quod velit contrahere Matrimonium, sed quod acceptet ipsius fidem sive obligationem: atque ut diceret, se velle contrahere Matrimonium, non propter hoc ipso repromitteret; nam affirmare aliquid futurum non est promittere, ut infra diffusius dicitur.

131. *Alia obiectio.*

Audio alium obiectentem: qui promittit Matrimonium, illud promittit sub conditione, si alter repromittat; ergo eo ipso quod is acceptet promissionem sub ea conditione repromissionis, censetur repromittere.

Resp. Dicastillo.

Respondet Dicastillo hic disp. 1. num. 72. etiam si daremus, regulariter loquendo, promittentem Matrimonium, sub ea conditione repromissionis promittere, non idè sequitur, id esse necessarium ex natura rei; fieri enim potest promissio absque ea conditione: immò quamvis necessariò fieret sub ea conditione repromissionis, ac proinde sub ea factam promissionem illam acceptaret, non eo ipso repromitteret; potest enim non apponere conditionem illam, sub qua jam promittens promiserat, atque adè nec efficere promissionem promittentis absolutam, purificando scilicet conditionem, sub qua facta est, sed eam relinquere conditionatam, & sic conditionatam acceptare, donec ipse acceptans repromittat; & sic purificetur. Hæc ille.

132. *Limitatio Auctoris.*

Quæ, meo iudicio, vera sunt, si promittens non intendat repromissionem statim, sed pro aliquo tempore determinato vel indeterminato; v. g. si dicat: *Accipiam te in meam, sub conditione hodiernæ vel crastinæ repromissionis*, non dubito, quin puella possit acceptare illam promissionem cum sua conditione, non efficiendo promissionem pro nunc absolutam, sed differendo purifi-

cationem conditionis in crastinum diem; quo etiam casu obligaretur promittens irrevocabiliter expectare diem crastinum, & eventum repromissionis. Alioquin si simpliciter facta sit promissio respectivè, & per modum contractus onerosi, tunc, inquit Sanchez supra num. 14. necessaria est repromissio alterius, & dum ea, inquit ille, non accesserit, prior promissio non est efficax ad obligandum promittentem, sed potest liberè & tutà conscientia à fide præstita rescindi; quia dum celebratur contractus, ultrò citròque obligatorius, antequam utraque pars se obliget, nondum est contractus perfectus; sed ante contractus perfectionem liberè potest alteruter rescipere; ergo &c. Et in hoc casu vera est sententia, dicens, ut obligetur promittens irrevocabiliter, exigi, ut statim alter acceptet, & repromittat.

Sanchez.

Addendum est tamen (inquit idem Auctor) ut omninò veritati consonet; quamvis statim alter non repromittat, sed post temporis intervallum, si tamen is, qui fidem dedit per modum contractus, adhuc in eadem voluntate persistat, vera conficietur sponsalia, dummodò continuitas sit moralis inter utramque promissionem. Probat; quia ad Matrimonium non desideratur similitudo ac continuitas physica consensuum, sed facta est moralis. Id tamen admonerem, fidem in utroque foro adhibendam esse priori, asserenti consensum revocasse; quia in dubio præsumitur sub ea conditione consensisse, si alter statim repromittat. Hactenus Sanchez. Et fortè nihil aliud voluit Dicastillo.

Additio aliqua Sanchez.

Sed quid si promissio fiat gratis & liberaliter? Tunc altero acceptante, nec repromittente, statim solus promittens obligatur; utique irrevocabiliter, donec promissarius obligationem remittat.

133.

Si dixeris: contrarium decernitur leg. *Continuus*. 137. in principio ff. de Verb. oblig. ibi: *Continuus actus stipulantis & promittentis esse debet, ut tamen aliquod momentum naturæ intervenire possit: & cominus responderi stipulanti oportet. Ceterum si post interrogationem aliud acceperit, nihil proderit, quamvis eadem die spondisset.* Ergo si is, cui promissio fit, non statim, sed ex temporis intervallò acceptet, non obligatur sponsor.

An quis gratia promittit Matrimonium, altem non repromittente, statim obligetur. L. 137. ff. Verb. oblig.

Respondet Sanchez supra n. 16. legem illam loqui in stipulatione, in qua verba cum illa solemnitate sunt de substantia, & summo jure agitur, & physice intelligitur continuitas: secus in contractibus aliis bonæ fidei, quale est Matrimonium & sponsalia; sufficit enim moralis consensuum continuitas. Hæc ille.

Sanchez.

Præterea Gloss. quædam in præfatam leg. verb. *Aliud agere capere*. Sic inquit: *Ut sit sensus, nihil esse actum, si post interro-*

ga-

gationem aliud negotium inceperit, quamvis eodem die responderit. Ergo si aliud negotium non acceperit, si eadem respondeatur, medium tempus non nocet, nec videtur eminus factum, quod eodem die factum est, & nullo extraneo negotio interjecto.

134. Quid si dicitur differatur repromissio?

Cæterum bene notat Sanchez supra num. 12. si in casu proposito alter post acceptationem diu distulerit repromissionem & Matrimonium perficere, censetur contemnere, atque ita, qui promissit, manebit liber ex tacita remissione. Quia cum promissio Matrimonii mutuum ex se repromissionem exigat, tendatque ad Matrimonii complementum, evidens contemptus, ac tacite remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac Matrimonium protrahere. Hoc autem tempus arbitrio prudentis, attentis circumstantiis occurrentibus, perpendendum est. Hæc ille.

135. Si repro- missio fiat ex gratitudi- nis con- surgant vera sponsalia. Sanchez.

Si autem à me quærat, an præcedente hæc gratuità Matrimonii promissione, si alter ex gratitudine, repromittat, consurgant vera sponsalia? Respondeo cum Sanchez supra num. 13. Affirmative; & probatur ex definitione sponsalium supra tradita Conclu. 1. concurrit enim hic mutua promissio futuri Matrimonii, verusque contractus ultrò citròque obligatorius consurgit; nec ad sponsalium veritatem desideratur, ut proprie sit contractus, *facio ut facias*; sed satis est, ut utrimque obligatio ad Matrimonium accedat, quamvis altera gratis, & independentè ab altera contracta sit.

136. Obiectio contra par- tem app- matrimonii spon- siorum.

Sed contra; si ego aliquid donarem tibi, & tu vicissim mihi ex sola gratitudinis lege, non essent contractus, *do ut des*, sed quæ simplices donationes dissolutæ; ergo mutua illæ promissiones minime sponsalia efficient. Respondet Sanchez, non esse simile; quia cum ex neutra parte fuerit obligatio, nullo modo potest habere rationem contractus ultrò citròque obligatorii.

Itaque sententia Sanchii apparet nobis probabilior; nec video, quid aliud ei possit obijci, quod mereatur longiorem discussionem; maximè, cum non soleat Matrimonium gratuitò promitti. Undè in dubio, an quis promiserit liberaliter, censetur promississe iuxta naturam sponsalium, quæ est, ut sit contractus mutuus & respectivus, seu cum onere repromissionis.

Sed nunquid interrogat quispiam, sufficit promissio, aut repromissio merè interna? Pro responsione ponitur

CONCLUSIO IV.

Promissio Matrimonii merè interna nullam parit obligationem.

Est communis, intellecta, sicuti communiter intelligitur, de promissione facta homini; & solet probari, quia saltem jure positivo requiritur acceptatio, ut patet ex dictis, porro non potest acceptari, quod merè internum est. Hæc tamen ratio, inquit Lugo de Just. & jure disp. 23. n. 27. non videtur univèrſalis: quia posset aliquis acceptare antecederent, vel sub conditione, si aliquis ei promittat, aut se velit ei obligare, ad quam acceptationem non videtur necessaria notitia absoluta promissionis.

136. Probatio Conclus. An possit acceptari quod est merè internum. Lugo;

Quod confirmari potest exemplo illius, qui ex præsumpta solum voluntate domini non repugnantis, accipit rem alienam; qui quidem ipsà acceptatione & occupatione fit dominus, si verè dominus interius consentit, vel non dissentit, quamvis nihil ei dixerit: ergo eodem modo posset velle acceptare jus contra illum, si promittens velit illud tribuere, licet promittens nihil exterius dixerit. Hæc ille.

Sed non est audiendus: nam, ut bene notat Dicastillo hæc disp. 1. n. 33. acceptatio, de qua agimus, non est cujuscumque rei acceptatio, arque adeò non est placitum rei promissæ secundum se; sed promissionis ipsius, seu (quod idem est) rei ut promissæ; promissio autem est locutio, locutio verò est manifestatio animi seu mentis loquentis; quamvis autem concederemus (quod suam habet quæſtionem) posse acceptationem præmitti ante promissionem, non potest esse ea acceptatio nisi promissionis; ergo ut illa habeat suum effectum complendi obligationem, supponit suam concausam, scilicet promissionem; ut ex utraque, nempe ex promissione, & acceptatione pariatur obligatio; sive enim prius ponatur acceptatio, sive postea, obligatio non oriatur, nisi utraque conjungatur, ut sit pactum humanum, duorumque in idem placitum, uno loquente dum promittit, & altero admittente promissionem, quæ, ut dicebam, locutio est, & hæc percipi debet ab eo, cui dirigitur. Hactenus Dicastil.

137. Non potest acceptari promissio merè interna, ex Dicastillo.

Breviter: nequit acceptatio suum habere effectum, nisi ad sit suum objectum, quod est promissio, non tantum mente apprehensa, sed à parte rei existens; hæc autem consistit in signo externo respectu hominis, sine enim tali signo non potest unus homo alteri homini offerre suam fidem, ut manifestum est; secus Deo, cui interni nostri conceptus, & actus